

DOI: <https://doi.org/10.31318/978-966-7357-72-6-14>
УДК 78.071.2Дуда:78.087.613(477)(045)

БІЛЯЄВА В. О.

Біляєва Віра Олександрівна, доцент кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової (Одеса, Україна).

Biliaieva Vira, Associate Professor, Department of Classical and Specialized Piano, A. V. Nezhdanova Odesa National Academy of Music (Odesa, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-2738-9270>

© Біляєва В. О., 2025.

ТЕНОРОВА ЗІРКА ОДЕСЬКОЇ ОПЕРИ — НАРОДНИЙ АРТИСТ УКРАЇНИ АНАТОЛІЙ ДУДА TENOR STAR OF THE ODESA OPERA — NATIONAL ARTIST OF UKRAINE ANATOLIY DUDA

Анатолій Іванович Дуда народився 5 жовтня 1946 року в Новому Бузі Миколаївської області. Дитинство минуло під Одесою, у селі Виноградне Березівського району. Одеський край багатий піснями і чудовими виконавцями. Дуже музичальною була і родина Дуди. Співали і батько, і мати, і брати, і сестра. Від батьків успадкував Анатолій свій рідкісний за красою голос і палку любов до співу загалом. Дуже довгим був його шлях до оперної сцени. У п'ятнадцять років він приїхав із села до Одеси і вступив у залізничний технікум — мріяв керувати потягом і прямувати в різні країни світу.

Потім — служба в лавах Радянської армії, де він був ротним солістом. До обіду копав окоп, а після цього йшов до армійського клубу. Там його спів почув диригент військового оркестру і порадив навчатися. Після армії Анатолій працював слюсарем на заводі «Январка», а вечорами після роботи відвідував вокальний гурток під керівництвом співака

Л. Левіатова. З великою повагою і вдячністю згадував Анатолій Іванович свого першого вчителя.

Через рік наполегливого навчання він зміг уже вивчити партію Ленського в опері П. Чайковського «Євгеній Онєгін». У будинку офіцерів показував свої вистави самодіяльний оперний театр. Ось там і заспівав Анатолій свою першу партію. Потім були і Петро з опери «Наталка-Полтавка» Миколи Лисенка, і Андрій з опери «Запорожець за Дунаєм» Семена Гулака-Артемовського, і Альфред з опери «Травіата» Джузеппе Верді.

На одній з вистав його почули викладачі Одеської державної консерваторії (нині — Одеська національна музична академія) імені А. В. Нежданової і порадили хлопцю продов-

жити навчання. Оскільки в Анатолія не було музичної освіти, його спочатку зарахували на підготовчий курс Консерваторії, а через рік і на перший курс, у клас викладача О. Ф. Дановського.

У 1975 році, коли Анатолій був ще студентом третього курсу Одеської державної консерваторії імені А. В. Нежданової, прийшов перший великий успіх — звання лауреата на Всесоюзному конкурсі вокалістів імені М. Глінки. Головою журі була народна артистка СРСР, лауреат Ленінської премії, солістка «Великого театру», професор І. К. Архипова. Після виступу на конкурсі талановитого молодого співака запросили на роботу в Одеську філармонію солістом-вокалістом, а вже через рік (1976) він почав працювати в Одеському державному академічному театрі опери та балету, у якому успішно проспівав тридцять чотири роки (до 2010), маючи в репертуарі тридцять дев'ять оперних партій, серед яких: Ленський («Євгеній Онегін» П. Чайковського); Володимир Ігорович («Князь Ігор» О. Бородіна); Ликов («Царева наречена» М. Римського-Корсакова); Молодий циган («Алеко» С. Рахманінова); Петро («Наталка-Полтавка» М. Лисенка); Андрій («Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського); Граф Альмавіва («Севільський цирульник» Дж. Россіні); Альфред («Травіата» Дж. Верді); Рудольф («Богема» Дж. Пуччіні); Пінкертон («Мадам Батерфляй» Дж. Пуччіні) та інші.

Протягом 1995–2000 років співав за контрактом у Варшавському національному оперному театрі (Польща) партію Йонтека в опері «Галька» С. Монюшка. Успішно виступав в оперних театрах Мінська (Білорусь), Таллінна (Естонія), Казані, Пермі, Нижнього Новгорода, Челябінська (Росія), Риги (Латвія), Києва, Львова, Дніпропетровська (із травня 2016 — Дніпро) (Україна).

А. Дуда був не тільки яскравим артистом-вокалістом в оперних виставах, а й видатним камерним співаком. Маючи багатий концертний репертуар, гастролював із сольними програмами у шістнадцяти країнах Європи та Америки: Росії, Азербайджані, Італії, Франції, Іспанії, Німеччині, Фінляндії, Канаді, США, Польщі, Болгарії, Чехії, Румунії, Угорщині, Латвії, Литві.

Співак успішно поєднував оперно-концертну кар'єру з адміністративно-керівною роботою: протягом 1989–1993 років працював художнім керівником-директором Одеської обласної філармонії, 1994–2009 — головою правління Одеського відділення Національної спілки театральних діячів України; 2009–2010 — виконувачем обов'язків генерального директора Одеського Національного театру опери та балету.

Упродовж 1981–2020 років успішно вів клас сольного співу в Одеській державній консерваторії імені А. В. Нежданової. Починаючи з 1993 року, він — доцент, а з 2006 року — професор кафедри сольного співу.

А. Дуда стверджував:

Співочий голос — явище в музичному мистецтві завжди унікальне. Історично музикальність виникла зі співочого голосу і донині виявляється з раннього дитинства у співі. Почуття, настрої і навіть філософські думки втілюються у звучанні людського голосу. Мистецтво вокалу торкається неосяжних глибин людської душі.

[Дуда, 2005, с. 5].

Про все це йдеться в унікальному навчальному посібнику Анатолія Дуди «Основи постановки співочого голосу. Тенор»¹, що має гриф «Схвалено Міністерством культури і туризму України для використання у навчально-виховному процесі».

Анатолій Іванович був членом журі Міжнародного конкурсу вокалістів імені Б. Т. Штоколова (Санкт-Петербург, Росія), Всеукраїнських конкурсів вокалістів імені В. І. Заремби (Хмельницький), Оксани Петрусенко (Херсон), міжнародних конкурсів вокалістів у Києві («Мистецтво ХХІ століття»), Лоніго (Італія), Лемпяала (Фінляндія).

Таким був зоряний шлях у мистецтві нашого улюбленого співака Анатолія Дуди, чудової, світлої людини.

¹ Дуда А. І. Основи постановки співочого голосу. Тенор. Одеса : ОДМА ім. А. В. Нежданової, 2005. 114 с.